

Szántó Endre naplójának kiállítása

Szántó Endre munkaszolgálatos naplójából készült kiállítás a Páva utcai Holocaust Múzeumban

- Elhangzott 2018. június 10-én, a kiállítás megnyitóján -

Amikor beléptem ebbe a zsinagógába, ebbe az emlékszsinagógába, mély érzések kavartak bennem. Talán 1969, vagy '70 lehetett, az akkor még működő templomban én még prédikáltam. Nem volt olyan csillogó, nem volt olyan elegáns. Közben a közösség tagjai elhunytak, a zsinagóga megárvult, majd új feladatot kapott. Reméljük, hogy továbbra is hirdeti az egykori hitet

.

Sok évtizedes baráti kötelék fűz a Szántó családhoz, Dr. Szántó Endréhez. Két rövid gondolatot szeretnék megosztani Önökkel, mintegy érzékeltető és bemutatandó hogyan láttam én Szántó Endrét, a bölcsöt.

Miért mondom azt, hogy bölcs?

Egyszer látogatóban voltam Szántóéknál. „Rámnézett” egy bronz szobor, Nathan volt ő,
Nathan, der W eise, a bölcs Nathan.
Bandi bácsi mesélt arról, ki volt Nathan.
Én pedig azt meséltem, hogy a S
zemináriumban Szemere
Samu
professzor Les
sing óráján sokat tudtunk meg
, ő még többet beszélt.

Felejthetetlen emléke életemnek, hogy amikor elment, ez a kis szobor hozzám került. És ahogy ma reggel is e szoborra néztem, eszembe jutott Dr. Szántó Endre, aki olyan volt, mint Nathan,
a
bölcs.

1975-től tíz évig a budai zsinagóga rabbija voltam. Szántó Endre „főtisztelendő úrnak” szólított. Egy bár micvára készültünk, és az ominózus szombat előtti péntek délután becsípődött az isiász ideg a derekamban.

Alig tudtam megmozdulni.

Keservesen néztem Szántó doktorra, hogy mi a teendő. Tudta, hogy egy magamfajta vallásos ember
szombaton. Nagy nem utazik sábatkor,
nehezen pénteken este hazavánszorogtam a Frankel Leo utcából a Wesselé
nyi utca 4-be, lakásunkba.
Másnap reggel azonban újra vissza kellett mennem
a templomba, hiszen a bár micvát nem lehetett elhalasztani.

Kétségbe voltam esve.

Éjjel 11:00 óra körül csengettek az ajtón, Szántó doktor volt. Izgatta, mi van a rabbijával,
megvizsgált, majd injekciókat szúrt a fájós hely köré, hogy reggel el tudjak menni, felavatni a 13
éves fiatalembert. Mikor másnap megkérdeztem a doktor urat, miért jött el hozzám késő este,
azt mondta a

,
ה
ת
שכיות
a
folytatólagosság miatt.
Azért mentem, hogy
,
ha kell
,
segítsek.

Legyen folytatólagosság !.

A következő emlékem már a Dohány utca zsinagógába visz vissza. Szántó Endrét, a neves,
elismert orvost részben a Frankel Leó utcai, részben pedig a Dohány utcai zsinagógához
kötötte élete.

A Doháynak is ő volt az orvosa.

Abban az időben még ilyen is volt. A zsinagógában orgona szólt, vegyes kórus énekeltés különleges harmóniában csen dültek fel a különböző melódiák.

A z ősi dallamok keveredtek a korszak legnagyobb organistájának, az áldott emlékű, zseniális Lisznyai Szabó Gábor komponálta melódiákkal.

Ő szerezte a nagyünnepi liturgia Une tane tokef imájának prelúdiumát. Soha nem volt a zsinagógában akkora csend, áhítat, mint, mikor a hívek ezt a z orgonaszólót meghallották.

Ezt megelőzően hangzik fel mindig az egyik legszentebb imánk, az Ávinu Málkénu. A Dohány utcai zsinagógában kötött forgatókönyv szerint folytak az istentiszteletek. Így az is előre meghatározták, hogy ki mikor megy a frigyszekrényhez kinyitni az ajtaját.

Szántó Endre a jobboldali, Ervin (Öcsi) és István (Poki) pedig a baloldali oszlopnál álltak a megrendítő ima alatt. Attól kezdve, hogy – fájdalomunkra Szántó Endre elment – Ervin és István áll a két oszlopnál.

Ismét eszembe jut a המשכיות, a folytatólagosság szó.

S amikor pár héttel ezelőtt Poki felhívott telefonon, hogy lesz ez a kiállítás, eszembe jutott ez a két történet.

Lessing és a folytatólagosság. Szántó Endre és a folytatólagosság.

Ez a fénykéпкиállítás mutat valamit a múltból, a jelenből és a jövőből.

Mint mondtam, 48-49 évvel ezelőtt beszéltem e zsinagógában, természetesen mikrofon nélkül.

A
kkor is feltűnt, hogy a frigyszekrény fölött héberül és magyarul
örökítették meg
Mózes öt könyvének talán legnagyobb üzenet
ét
:

אהבת לרעך כמוך

„Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat!”

Két ilyen zsinagóga található Magyarországon, az egyik a szegedi, a másik pedig ez, a Páva utcai. Benoschof

sky Imre, aki a Budai zsinagóga rabbija volt, ezt a mondatot saját interpretációjában a következőképpen magy

arázta:

כמוך

a

zt jelenti „mint te” (nem

tenmagadat

). Ennek szellem

ében a fenti mondat azt jelenti:

„Szeresd a másik embert, mert ugyanolyan, mint te.”

Ezzel a gondolattal köszönöm meg a megtisztelő meghívást, s kívánom, hogy sok-sok felejthetetlen élményben legyen része mindenkinek, aki eljön, hogy megtekintse e kiállítás képeit. Lássa a fantasztikus munkát, amit az itt élők, tudósok és szorgalmas társaik végeztek, hogy létrejöhessen a Szántó Endre naplójából készült kiállítás, mely e Holocaust múzeum szerves része lehet. Azé a helyé, ahol mártírjaink neveit örökítették meg.

Izraelben élő unokáimat is elhoztam ide, hogy láthassák a soában elpusztított testvéreim, Schöner Edit, Schöner Éva, Schöner Jenő és Schöner Imre, valamint dédnagyszüleik, Berger Dezső és Berger Dezsőné Klein Paula nevét, akiknek hamvait elfújta a kósza szél Auschwitzban, s akiknek emlékét itt is megőrzik.